

F O A I E

pentru

minte, inimă si literatură.

№. 7.

Luni, 17. Februarie

1847.

Префачериле днвѣдѣтѣрилор дин Молдова.

Дѣпъ о тѣлѣ де днчеркѣрѣ зѣдар-
ниче фѣкѣте дн доринѣ де а афла чева
деспре мистичисм, зп амик тѣ дѣсѣ шѣ дн
класѣ зпѣ професор де филозофие дин Па-
рис, кареле вестисѣ кѣ кѣтева зиле маѣ дн-
пайнте кѣ ва трѣта деспре ачѣастѣ мате-
рие. „Domniilor, zice el, шидѣ Дваострѣ
че вреа сѣ зикѣ мистичисмѣл? Мистичисмѣл
Domniilor, мистичисмѣл Domniilor есте оаре
чева мистик!“ Стрѣватѣ чине поате лѣ-
кѣрѣл ачѣаста; еѣ дѣпъ о лѣпъ т'ам маѣ
черкат; днсѣ атѣоче вѣзѣи пе професорѣл
теѣ свѣндѣсе пе катѣдрѣ шѣ днчѣпѣндѣшѣ
лекѣиѣ кѣ кѣвѣнтѣл „Domniilor“ адресат
зпикѣлѣи сеѣ елев, че поате дин днпѣт-
пларе се гѣсисѣ дн ачѣел клас, саѣ кѣ поате
сѣ фѣ фост шѣ плѣтит ка сѣ рѣвде а і сѣ
дѣвѣта о лекѣие. Дн ори каре днпѣтпларе
еѣ атѣта шѣ акѣт вѣне, кѣ мистичисмѣл
поате фѣ де маѣ тѣлте фѣлѣтрѣ, динтре каре
зпѣл есте шѣ ачѣел дескоперит де D. Ioan
Гика, пе кѣнд і сѣ зичѣа: „Сапѣ, Сапѣ,
doar ți da de апѣ.“ Дн минѣор (сѣпѣто-
рис) вѣп шѣе зпде сѣ сте, кѣчѣ аша апѣ
аѣ ешит кѣт пеаѣ спѣлат инстѣтѣтрѣиле,
школѣиле реале, колеѣиѣл, филозофѣа, факѣл-

тата де дрепѣ шѣ лимбеле. Маѣ вѣрѣос
тѣ спалѣ де фѣрѣ де леѣиле теле шѣ де
пѣкатѣл теѣ тѣ кѣрѣдѣе; кѣ фѣрѣ де
леѣѣа теа еѣ о кѣпоск шѣ пѣкатѣл теѣ
днпайнтеа теа есте пѣрѣре. Лѣкѣрѣиле сѣнт
дате пе фаѣтѣ, резонѣл аѣ предомнит дн
префачерѣ шѣ пѣ маѣ пѣѣин пѣдѣждѣим кѣ
ачѣаста ва трѣтѣфа шѣ дн пѣперѣа персѣ-
палѣлѣи днсѣрѣиѣат кѣ реалѣзареа. — „ὡς
ἀν δικαιοσύνης ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ κινήσης ἐν τῷ
κρίνεσθαί σε“ —

Ори че днвѣдѣтѣрѣ трѣвѣе сѣ фѣе по-
трѣвѣитѣ кѣ трѣвѣинѣеле че се сѣндѣск дн-
тр'о соѣиѣтате, аша ка фѣе чине, дѣпѣ по-
зиѣиѣа соѣиѣалѣ че окѣпѣ сѣ поатѣ а се де-
сѣвѣрѣшѣ шѣ а се лѣмина дн ачѣѣа, кѣ каре
есте менѣт а се окѣна, саѣ днпѣрѣнд дн
фѣпкѣиѣиле пѣвлѣче, саѣ дндрѣпѣтѣндѣшѣи
пашѣи сѣре кѣвтареа пѣиѣеѣ де тоате зилеле
кѣ ратѣрилѣ индѣстриале.) Анпекѣнд ачѣест
прѣнѣип ла фаптеле ешитѣ дин черкѣреа
зрѣматѣ дн школѣиле пѣвлѣче, днкѣ де тѣлат
пеам днролат днпѣре ачѣѣе че прѣтѣндеаѣ
префачерѣ. Грѣтѣада школѣерѣилор че зп-
вѣл дн школѣиле пѣвлѣче есте ешитѣ дин
ачѣѣа трѣапѣтѣ соѣиѣалѣ, каре вѣкѣрѣос се де-
прѣнде кѣ днвѣдѣтѣтра дн кѣрѣѣере чѣл тѣлат
де шапте апѣ, пѣрѣт че се лѣминѣазѣл ка
сѣ'шѣиѣа де сеапѣт шѣ сѣ се апѣче де ки-

вернісалъ; чи апоі дивѣдѣтѣра не каре
кѣ сете о кѣта тѣперѣеа ачеаста, аша
ера организатъ кѣт нѣчі дн 14 ачѣ съ нѣ
се поатъ съвѣрші, шѣ пентрѣ а кѣрѣа до-
вѣдѣре школѣе фѣсерѣ сіліте пѣлѣ дн
лѣнеме трекѣте де а да тѣжлоаче спре а
се дѣнеа тѣперѣі де класѣрѣ, шѣ кѣ тоате
ачесте аиче аша нѣ съ пѣтеа дѣпѣле кла-
сѣрѣле; дѣкѣт акѣм ажѣнсесе пѣтѣрѣл е-
левѣлор дн ачесте, дѣтрѣ о старе кѣ тѣлѣт
маѣ рѣдіколѣ декѣт ачеа арѣтатѣ дн Nr.
11 а Фолѣ шѣіодѣічѣ шѣ літераре*). Дн
авѣзѣрѣ аѣ ешѣт прогресѣл, ка дн вѣіторѣме
фѣрт 12 елеві съ нѣ се дѣпѣ клас. Ресѣл-
татѣл а вѣнеі асѣміне дѣвѣдѣтѣрѣ ера, кѣ
дѣпѣл че дѣсѣфѣршѣт вѣ тѣпѣр се дѣнеа шѣ
се фѣчеа добѣ де карте, апоі окѣрѣтѣрѣеа
сѣ ведеа невоітѣ ка пѣмаѣ декѣт сѣі деа
кѣвернѣсалъ дн слѣжѣеле статѣлѣі,
шѣ дн ачест кѣп прѣн дѣтѣіа вѣнефачере
лѣа асѣпрѣш дѣндаторѣеа де а копѣтѣнѣа
пѣлѣ ла морѣнт кѣ dare де слѣжѣвѣ шѣ
прѣн зрѣаре де пѣне. Лѣмінареа зѣчеа
тѣперѣмеі „sinite parvulos venire ad me,
кареа де ар фѣ пост авѣітѣ асѣзѣі ар тре-
вѣі сѣ фѣе статѣл кѣ вѣ пѣтол де чел пѣ-
дѣн 15,000 де жѣдекѣторѣі шѣ правѣлістѣі
шѣ фѣлософѣі дѣстоінічѣі а окѣпа сѣтѣшоара
де постѣрѣі вредѣніче пентрѣ асѣфел де фѣ-
пѣтѣрѣі, дѣсѣ че сѣ ар фѣі фѣкѣт кѣрѣтѣшѣіа
де 14,900? маѣ алес кѣнд поі ведем кѣ
нѣчі чеі 15 дѣпѣломатѣзѣі нѣ сѣ аѣ пѣс дн
старе аш пѣтеа апѣліка кѣпопѣіңдеге мор.
Сѣстемѣл де інстрѣзѣдіе пѣвѣлікѣ зрѣмат пѣ-
пѣ акѣма, дѣскѣзѣнд тѣтѣрѣора пѣмаѣ ка-
рѣерѣ де фѣнкѣіонарѣі аї статѣлѣі, карѣерѣ
кеар асѣзѣі дѣдѣстѣл де дѣгесѣітѣ, аѣ трас

лѣареа амінте а окѣрѣтѣрѣеі, каре лѣвѣдѣтѣ
де вѣсѣлѣ тѣпѣтѣітоареле прѣіңдѣіі а вѣр-
вадѣлор лѣмінадѣі аѣ авѣт кѣрѣжѣл а сѣвѣ-
дѣн рѣдѣчѣіпѣ фѣлѣтѣна рѣлѣлѣі шѣ кѣ сігѣ-
рѣітате а скоате асарѣ програмѣл прѣфа-
череі фѣкѣте дн школѣі. Пѣлѣог шѣ тѣ-
тѣпѣгѣсѣк пентрѣ тодѣ ачеіа че шѣі дѣкѣпѣ-
еск, кѣ де акѣм дѣпѣінте пастѣрѣле че
сѣпѣт допѣіторѣіі кодѣрѣлор декѣт дн дѣпѣ-
перекѣл попѣдіі, темѣндѣсѣе ка разеле мѣ-
мінеі сѣ нѣ ле арѣте глѣдѣл дн каре сѣ
тѣвѣлеск, аѣ порѣвѣчѣіт ка сѣ стеа соареле
шѣ сѣ нѣ маѣ рѣсарѣ! Ла ачеаста респѣн-
дем кѣ о лѣмінатѣ дѣнгрѣжіре аѣ пѣс дн
локѣл містѣічѣістѣлѣі о дѣвѣдѣтѣрѣ, каре
прѣн дѣсаш вѣлѣтатеа шѣ фолосѣл еї сѣ
трагѣ ла сіне не тодѣі ачеі че аѣ невое дѣ-
дѣпѣса, фѣрт сѣ маѣ фѣе требѣіңдѣ де копѣ-
вѣкѣтѣрѣі, ка кѣ дѣпѣса сѣ се поатѣ кѣвернѣсі-
фѣрт сѣ маѣ стѣрѣвѣаскѣ чѣнева не ла
шеле зѣора шѣ алтора, о дѣвѣдѣтѣрѣ зѣ
варе се дѣреѣе прѣтѣтѣіңдене де вѣрѣвадѣі
че дѣреск вѣнеме класеі чеі маѣ пѣтерѣсѣе
дѣн содѣетате. Ачелор дѣн ромѣноі, карѣ
дѣпѣрѣзѣлѣ кѣ міне аѣ зрѣмат дн іарна тре-
кѣтѣ кѣрѣсѣл D. Michel chevalier асѣпрѣ
ачестѣі обѣект, ле сѣпѣн кѣ прѣфачереа нѣчѣ-
есте дн арѣмоніе кѣ ідеіле вѣстѣтѣлѣі про-
фесор дѣла колеѣіѣл Франѣіеі дѣн Парѣі,
шѣ дн вѣіторѣме кеар шѣ зѣражеле потрѣ-
віте пентрѣ асѣтѣ дѣвѣдѣтѣрѣ нѣ не вор-
ліпсі. Програмѣл есте де фадѣ шѣ тре-
вѣіңдеге челе маѣ дѣітѣлѣ а содѣетѣдіі асѣ-
міне; дѣтрѣ кѣт дарѣ ачесте се вор дѣ-
дѣстѣла, дѣтрѣ кѣт ва есіста екопѣміе дѣ
каса школѣелор, дѣтрѣ кѣт нова дѣвѣ-
дѣтѣрѣ нѣ ва форма декѣт фѣпѣтѣрѣі, каре
дѣтрѣсѣвѣдоареа фѣдѣіі мор сѣшѣі агонѣсакѣ
о пѣіне дѣлѣче шѣ чѣпѣстѣітѣ апѣлікѣндѣсѣе ла

*) 1844.

industria, дитръ агъта ші взетъл de . . . ridiculus mus съ ва нѣмичи dinaintea фоло-
сълѣ че поате авеа содиетатеа дѣн ачестъ
дѣвѣдѣтъръ. — Din ачест поѣ програм
саѣ ѣсговѣт ѣмбеле моарте еліна ші ла-
тина, поезіа, мітолодіа, прекъм ші алте а-
семіне лѣврѣрі кѣ тотъл петревніче содиетъ-
дѣлор че кавтъ а се пѣне пе калеа про-
пѣшіреѣ. Лѣкашъл ачестор кѣпошѣнде есте
deskis тѣтѣрор ачелор че пѣмаѣ петрѣ им-
портанѣа лор дѣтрѣнсѣкъ ле кавтъ, ші
кѣрора ле сѣнт ертате астѣел de дѣнде-
летнѣчѣрі. Шерѣереа ачеста аре дѣн фа-
ворѣа сѣѣ пе тоді стрѣлѣчѣдіѣ вѣрѣваѣ че кѣ
дѣрере аѣ черчетат міжлоачеле de лѣмі-
паре а грѣшѣлор попоарѣлор, прекъм
ші тревѣнделе содиетъдѣлор moderne. Тѣ-
перѣмеѣ астѣзі сѣ дѣ кѣпошѣнда ѣсвоаре-
лор дѣн каре сѣ поате скоате тікнѣта вѣе-
дѣре ші дѣнавѣдѣреа содиалъ. О тѣрѣ лѣ-
тѣпатъ дѣ аратъ калеа че дѣче дѣн лѣтѣа
матеріалъ, пе каре тіперѣмеа тревѣе сѣ о
кѣпоаскъ, сѣ о domineze ші сѣ о дѣтре-
вѣндезе дѣ дѣндестѣлареа ѣнтересѣлор еѣ
ші а патріеѣ дѣтрѣді. Кѣ ачестъ дѣректіе
матеріалъ нѣчі пѣ се кавтъ, дѣр нѣчі пѣ се
поате а се стѣнде канѣла релѣціосѣтѣдіѣ
ші а наѣіоналістѣлѣ дѣн грѣмаѣа попо-
рѣлѣі пострѣ, кѣчі есѣстенѣдіа ачестора есте
кѣпоаскъ ші аша дѣпорѣндѣзітъ, кѣт тіпе-
рѣмеа че се ва аплѣка ла асеміне лѣврѣрі
кѣ скоп de а се кѣвернѣсі кѣ дѣлселе, аре
пѣнеа са рѣзѣматъ пе темейл дренѣтрѣ-
лор че ле аре клерѣа дѣн деара поастрѣ.

Daі apoі ші кѣар дѣ дѣсѣш програмѣа
поѣ vedem фѣгѣрѣнд маѣ дѣтѣл ачесте кѣ-
пошѣнде. Програмѣа ачеста есте зрѣтѣ-
торѣа, дѣн орѣндѣзіт кѣ ачестрѣле самѣ дѣнѣ
ѣмпортанѣа матеріалор:

1. Релѣціа	чеасѣрі	6
2. Лѣтѣа ротѣлъ, адекъ етімолодіа, сѣн- таксѣа, стѣлѣа ші композиціѣле взѣале		12
3. Історіа ші деографіа дѣндеовѣде ші а патріеѣ дѣн спеѣіал		16
4. Шѣнделе патѣрале, історіа патѣралъ, фѣзіка, хѣміа, аплѣкаціѣле ла агрѣкѣл- тѣрѣ ші екопomia каспѣкъ		16
5. Шѣнделе математѣче, арѣтметѣка, копѣабѣлітате, алѣеврѣ, геометрѣе, а- плѣкаціѣ ла копѣстрѣкѣдіѣ ші арпантаж		17
6. Шѣнделе содиале, екопomia полѣтікѣ, статѣстіка копѣрѣціалъ ші прочѣдѣзѣра кѣ капѣа ал 8ле дѣн регѣламент ші кѣ тоате леѣіме прѣвѣтоаре асѣпра копѣрѣцѣлѣі, манѣфактѣрѣе ші агрѣ- кѣлѣтѣрѣе ѣереѣ		10
7. Descenъ		11

88

Адекъ песте тот 88 de чеасѣрі пе
фѣекарѣ септѣтѣлѣ петрѣ тоате обѣекте-
ле; осевѣт de дѣѣ чеасѣрі пе фѣекарѣ зѣ
петрѣ репетѣдіѣ ші копѣетъл обѣектелор
дѣкъ петѣпѣрѣте. Ачесте дѣвѣдѣтѣрѣ сѣнт
ашѣзате а фѣ стрѣкѣрате de тіперѣ дѣн па-
трѣ ані, дѣтре каре матеріале сѣнт дѣн-
пѣрѣдіте дѣн кѣпѣа зрѣтѣтор:

Анѣл I.	Анѣл II.	Анѣл III.	Анѣл IV.
Релѣціа 4	Релѣціа 2.	Стѣлѣа 4.	Композиціѣ взѣале 4
Етімолодіа 2	Сѣнтаксѣа 2.	Деометрѣа 5.	Арпентаж ші копѣ- стрѣкѣдіѣ 5
Дѣеографіа 4	Дѣеографіа 4.	Хѣміа 4.	Агрѣкѣлѣтѣра 3
Історіа 4	Історіа 4.	Статѣстіка 4.	Екопomia полѣтікѣ 3
Арѣтметѣка 4	Алѣевра 3.	Копѣабѣлітате 2.	Прочѣдѣзѣра 3
Історіа пат. 2	Історіа пат. 2.	Descenъ 3.	Descenъ 4
Калѣграфіа 2	Фѣзіка 3.		
	Калѣгр. ші Dec. 2.		

22 чеасѣрі пе фѣекарѣ септѣтѣлѣ дѣн фѣекарѣ клас.

Копіи попоръли, дъпъ че аѣ довъндіт кѣнощиделе дичепътоаре де градъл дотъѣз дн кърцере де треі ані, трек ла ачесте довъдъгъри де маі сѣс, вѣшїте де градъл ал 2ле, кѣ каре дичеіе кърсъл дн кърцере де алці патрѣ ані шї дн діастїмъ де шепте ані дшї агонїсеск кѣнощиделе теоретїче спре а се пѣте дъче ла практика вревнѣі рат дїн їндѣстріїле: агріколъ, манѣфактъралъ шї комерціале, саѣ а се де стїна ла а фї арпентар, констрѣктор, канделїст шї контабіл. —

(Ва ѣрма.)

Трѣсѣрї вшѣре дїн їсторїа Полонїеї.

(Ѣрмаре.)

Кѣпа атъръчвїмор Полонїеї дикъ пѣ се дшплѣсе. Ам зїс маї сѣс, кѣ дїсїденції де тѣте леціле дикъ пе ла 1563 дн кеїесеръ трактате де екалітате кѣ р. католичїї; дар ачеціа дикъ дела 1717 дн чепѣсеръ а кѣлка дн пїчоаре дрептѣрїле дїсїденцімор. Кѣлѣгърїї їесвїдї аѣ фост карїї ацідаръ флакъра; еї пе ла 1724 рїдїкаръ ла Торн ѣн трївнлал крїмїнал асѣпра еретїчїмор, прїн каре дедеръ сепналъл воеї вре дѣвершѣнате шї колкѣїтѣре. Дн діетеле дела 1733 шї 1736 католичїї пѣ маї сѣферїръ пїчї ѣн депѣтат де алтъ конфесїе, ва шї дела алте дерегъторїї пѣвлїче скѣсеръ пе протестандї шї пе рѣсърїтенїї пѣвнїдї. Аша ачеї дїсїденці кѣ атът ера маї гата а кѣѣта протекціе шї дрептате ла алте статърї! Престе ачестеа Полонїа дн зїле ле ачелеа внїнд вшорїтеа шї фрїволїтатеа франдозаскъ кѣ крѣзїтеа славїкъ, шї кѣ

десѣрѣл пѣравѣрїлор, їар анѣте кѣ се вїреа ла поѣтеле трѣпещї, де каре вѣл маї тѣтѣ Еѣропа, рекѣзъ греѣ дн веак рїле варварїеї. Патїмеле ера дн о фѣвѣре фѣарте перїкѣлоасъ, пе кѣнд рецеа. Август III. тѣрї дн 5. Окт. 1763.

Нѣъ алецере, нѣъ мїшкѣре шї сѣшїѣре а пагїеї. Анархїа партїделор-вої рещї акасъ, дар маї тѣлт їнфлзїнда стрѣїн амерїнда кѣ перїчѣпе. Дшпѣрътеаса Катарїна II. а Рѣсїеї, кареа їзѣвїа пе графъ Стапїслаѣ Понїатовскї, че фѣсесе со ал Полонїеї ла Петерсѣвѣрг, ста сѣ кѣщїн пентрѣ ел тронъл Полонїеї; каса фамїліеї Царгорїскї дикъ л ажѣта. Дїн контрѣ Австрїа череа тронъл тот пентрѣ ѣн прїнчїпе де Саксонїа, непот ал лѣї Август; ачелан дїсѣ фїїнд пѣмаї де 13 ані дъпъ леціл полѣне пѣ пѣтеа їнтра дн кандїдагїе. Прїсїа пе атѣпчї аліатъ кѣ Рѣсїа пѣ ера дн контра Катарїнеї. Мѣлці патриѣдї полон се темѣа шї фѣѣеа де дїктатѣра стрѣїнъ атѣта пѣмаї, кѣ гласъл лор дн сгомотѣ патїмелор спѣтегътѣре пѣ се азїа. Ма тѣлте алте фамїлії полѣне вѣпа короад пентрѣ каселе лор. Фїїнд опїнїїле аш десїнпате шї статъл арѣкат дн гѣра анархїеї, Катарїна фѣръ а маї днтреѣа, дш лѣъ прїчїнъ а трїмїте трѣпе тѣскѣлед токма дн Варшавїа, зїкъод кѣ фаче ачѣе ста ка вечїнъ шї ка прїетїнъ вѣпъ а Полонїеї. Дїн ачест мїнѣт се днчепе агонї де мѣрте а Полонїеї, ї се дескїде о нѣ епохъ їсторїкъ, кареа дїсѣ пѣ ѣ алт чеѣ декът чеа маї трїстѣ трагедїе, о трагедїе днтрѣ кареа ведем челе маї маї, челе маї дндрѣсѣде шї маї днфїѣорѣтѣре кѣл кѣрї де дрептѣрїле попѣрълор шї да сфїл теле дрептѣрї але оменїнїї, сѣѣѣршїте пе

фагъ, да ведерѣа лѣтїи, дазечїт скъндъ-
лїтоаре прїи кѣтева мїнчвнї дипломатїче
грѣсе; о десетърѣ де сїль шї де вїкленїе,
невреднїкъ де ѳменї шї де крещїїи, кареа
нїчї дшї маї аре пѣрекеа дїи зїлеле ап-
тїчїлор romanї. Кѣдерѣа Полонїеї вестї Ев-
ропеї кѣ глас детъпѣторїв, кѣ кѣмпѣна,
екалїтатеа полїтїкъ е рѣстѣрпатъ, кѣ
аѣ днчепѣт а domnї сїла днвїнгѣтѳоре;
кѣ дрептѣл пѣвлїк, респектарѣа свѣ-
ранїтѣдїї статѣрїлор аѣ апѣс, кѣ, прекѣм
аѣ зїс ла ачеаста мареле їсторїк Ioan Müller,
Dumnezeѣ voi а да не фагъ моралї-
татеа челор марї, — адїкъ прїи апѣса-
рѣа Полонїеї.

Аша дар Станїслаѣ Попїатовскї ѳѣ кан-
дїдат де сїль. Че е дрепт ел ера вѣрват
вѣн шї мїнѣос; дар атѣта нѣ е дестѣл.
Дндатъ дѣпъ ачеа сїль маї тѣлдї магнадї
аї дѣреї шї апѣте генералѣл корѳнеї Бра-
нїдкї, прїнчїпеле Radzїvїл, авнїї Потокї
шї кѣ еї алдїї пѣрѣсїрѣ діета, се трасерѣ
да фортѣределе лор шї порнїрѣ прегѣ.
тїрї де рѣсвоїѣ, да време че епїскопѣл
Кракавїеї Солтїк, шї кѣ ел о сѣтѣ де
сенаторї шї депѣтадї рѣмасерѣ да Вар-
шавїа спре а се лѣпта дндешерт асѣпра
partїдеї кѣщїгате де Катарїна пенѣрѣ
Попїатовскї. Песте пѣдїи ошїрїле лѣї Radzї-
vїл шї Бранїдкї, ѳвсерѣ вѣтѣте шї сѣпѣсе
де прекѣмпѣлїтѳореа пѣтере а дѣшманїлор
Полонїеї, їар Станїслаѣ Авгѣст Попїа-
товскї ѳѣ алес де реѣе ла 7. Септ. 1764.
дѣпъ каре се репѣтѳрсе лїнїѣеа да статъ
дѣсѣ пѣмаї не ѣн тїмп скѣрт.

Десѣнарѣа песте пѣдїи се репѣтоарсе
тѣлѣт маї кѣмплїтѣ декѣт орї кѣнд алѣ-
датъ. Чеарта релѣеѳѣсѣ, саѣ маї дрепт
зїкѣнд пѣмаї понеаскѣ апрїнсе рѣсвоїѣ дїи

лѣвнѣрѣ, їар претенсїї де толерансїе де-
дерѣ ѣн темейѣ — де шї мїнчїнос — а
кѣлка да пїчѳоре дрептѣл попѳрѣлор. Ѓатъ
кѣм. * Dїcїdendїї, адїкъ протестандїї
шї греко-пезнїдїї вѣзѣадѣсе деспоїедї
кѣ недрептате де лїбертатеа релѣеѳѣсѣ, пре-
тїндеа рестаѣрареа да дрептѣрїле авѣте.
Реѣеле Станїслаѣ шї прїетїнїї рекѣвноскѣрѣ
кѣ dїcїdendїї сѣнт асѣпрїдї; дѣсѣ о партї-
дѣ а католїчїлор се рѣзїма кѣ пїчѳорѣл да
праг шї нѣ воїеа а да нїмїк. Католїчїї се
трѣѣеа ла ѣша патрїотїсѣмлїї, зїкѣнд, кѣ
dїcїdendїї кѣтѣ протекдїа пѣтерїлор стрѣї-
не, (протестандїї не а Прѣсїеї, Данїеї, Ан-
глїеї, пезнїдїї не а Рѣсїеї), кѣм шї ера
да адеѣр. Ѓатъ че ва сѣ зїкѣ а вѣла
протекдїе стрѣїнѣ шї а нѣ рѣтѣнеа статъ-
торнїк не лѣнгѣ претенсїїле ѳѣкѣте ачї
акасѣ, дар ѳѣкѣте непѣчетат, репоїте, ре-
педїте. Нѣмїтеле патрѣ пѣтерї стрѣїне
ла діета Полонїеї дїи 1766 претїнсерѣ пен-
ѣрѣ dїcїdendїї полонїї тѳте дрептѣрїле еклї-
сїастїче шї чївїле, де каре сѣѣ ѣкѣрат маї
паїнте шї не каре мїнѣеа шї ѳменїтеѣ ла
череа шї да парѣеа лор. Дар чеї маї а-
прїишї дїи католїчїї кондѣшї маї вѣртос
де епїскопѣл Солтїк ал Кракавїеї стетерѣ
да конѣрѣ кѣ маре фок; дѣсѣ шї алдїї
вѣрѣвадїї лѣмїнадїї ѣра греѣ не dїcїdendїї
токма пенѣрѣ ачеаа, кѣ еї вѣла протекдїе
стрѣїнѣ, кѣ кїета не стрѣїнї ка сѣшї ва-
ѣе пасѣл да тревїле дїи лѣвнѣрѣ але По-
лонїеї, не каре пѣмаї вѣрѣвадїї еї авеа але
комѣзне, вїде рѣѣ, орї кѣм, токма дѣпъ
дрептѣл чешї апѣрѣ шї дшї пѣстрѣазѣ.
кѣ тѣлѣт тѣрїе орї каре алт стат евро-
пеан, ва шї варбар. Де ачї зрѣтѣ, кѣ зїса
дїетѣ кѣрсе неспѣс де стѳотос, їар dїcї-
dendїї доѣвнїрѣ дрептѣрїї преа пѣдїне, кѣ

каре нічі еї, нічі пѣтеріле апѣрѣторѣ пѣ
ера дидѣстѣлатѣ. — Дипрѣачеа тог кѣ
ачест прїлеж се дѣде пѣ фадѣ шї скопѣл
чел секрет ал пѣтерїмор стрїне. Скопѣл
аместекѣрїї мор дѣ казса дїсїдѣндїлор п'аѣ
фост а дѣпѣкѣ, нічі а фѣрїчі пѣ Поло-
ліа, чїа о дѣпѣрѣкїе шї маї таре. Ачеа-
ста се адеверї преа вїне атѣнчї, кѣнд фѣр-
тѣселе шї сѣїнтеле пропѣлерї але кѣторѣ
магнаці кѣм аѣ фост прїнчїпеле Царто-
рїдкї шї алдїї, ка афѣрїсїтѣл дрепт де li-
berum veto сѣ се шѣарѣ, пѣ се прїмїрѣ
нічі дѣкѣм дѣ діѣтѣ. Дакѣ ачел дрепт се
сѣърта шї кѣдеа; дакѣ дѣ Полонїа ка дѣ
тѣте статѣрїле неорвїте се дѣпродѣчѣа ла
діѣтѣ дрептѣл де маїорїтате, дѣкѣт ачел
прїект сѣ фїе рекѣпоскѣт шї дѣтѣрїт де
леѣеа цѣрѣї дѣдаторїторѣ. пѣ каре дѣ
прїметѣе партеа чѣе маї таре а тѣдѣла-
рїлор діѣтеї, агѣнчї капетеле де їдрѣ але
анархїеї дѣчѣта; реѣеле, гѣверѣл шїа кѣ
аре сѣ цїе кѣ чѣї маї тѣлдї шї сѣ дѣ-
грїжаскѣ пѣнтрѣ пѣзїрѣа шї обсерварѣа
лѣдїлор. Веде дѣсѣ орї чїне, кѣ регѣлѣп.
дѣсѣ астѣелїѣ діѣта Полонїеї, пѣскѣрѣа
стрїнїлор дѣ тѣрѣрѣе тѣрѣеа сѣ дѣчѣте
шї пѣдѣждїле чѣле пѣкѣратѣ ера сѣ се таїе.

Акѣта дїсїдѣндїї дѣчѣпѣрѣ а се кон-
фѣдера, адїкѣ дѣшї вѣрїѣ вїстїерїа шї ар-
теме дїн маї тѣлте дїнѣтѣрї ла во лок,
атѣт спѣре а стѣрче маї маї дрѣптѣрї де-
ла діѣтѣ, кѣт шї спѣре а се апѣра де ачѣе
партїдѣ а католичїлор, кареа нічі атѣта пѣ
воїеа але лѣса, кѣт лѣ дѣде діѣта. Дар
пѣ пѣмаї протѣстандїї, чї шї католичїї сѣпт
пѣмїре де тѣлконтѣндї се конфѣдѣрарѣ
асѣпра діѣтеї. Новїлімеа шї магнації дїн
Полонїа таре шї мїкѣ, дїн Пѣрѣсїа полѣпѣ
шї дїн Літѣванїа алѣрга ла арте. Прїнчї-

пеле Радзївіл, каре кѣм вѣдѣрѣм стѣтѣ
дѣ контра адеверїї лѣї Попїатовскї
а рѣшїлор, се дѣпѣкѣ кѣ ачѣнчїа шї
фѣкѣ маршалѣл конфѣдѣраціѣ дїсїдѣндїлор
Де алтѣ парте Австрїа се гѣтї а рїдї
арте лѣогѣ католичїї полонї; астѣда
дѣсѣ фѣрѣ нічі ва рѣсѣлат, пѣнтрѣ
фїнд Пѣрѣсїа шї Пѣрѣсїа стрїнс вѣїте дї стѣ
пѣрарѣ їдѣеала. — Кѣ пѣдѣжде кѣ дѣ
сѣр дѣпѣкѣ фатала тѣрѣврѣре се дѣскї
о алтѣ діѣтѣ ла а. 1767, дар ачѣеа
шї маї вїфорѣсѣ дѣкѣт чѣеалатѣ. Кѣдї
епїскопї се арѣнкарѣ кѣ тѣнїе тѣлт
фѣрвїнте асѣпра дїсїдѣндїлор шї асѣпра
шїлор апѣрѣторї аї ачѣстора. Атѣнчї,
лѣкрѣ неавзїт — прїнчїпеле Рѣппїн солѣ
Пѣрѣсїеї ла кѣртеа Полонїеї фѣрѣ аї пѣ
де орї че, дѣ 13. шї 14. Окт. порѣнчї
се апѣка шї а се дѣчѣ дѣ Пѣрѣсїа ла прї
сѣре атѣт епїскопїї католичїї де Крака
шї Кїов, кѣт шї алдїї маї тѣлдї магна-
тїренї. Ачѣеа фѣкѣндѣсе, діѣта сїп
тѣлѣтатѣ се спарсе шї се рѣспѣндї, рї
тѣлѣнд пѣ лок пѣмаї о комїсіе, спѣрѣ
негодїа кѣ прїнчїпеле Рѣппїн шї кѣ солѣ
чѣлорлатѣ пѣтерї. — Дїн ачѣестѣ сѣѣтѣ
ешї о леѣе фаворїтоаре дїсїдѣндїлор
кареа де-шї папа Рѣмеї протѣстѣ асѣпра
діѣта рѣадѣлатѣ ла 29. Фѣвр. 1768 о прї

Фанатїзмѣл рѣлѣціос, вѣра націона
(а полонїлор дѣ контра пѣнѣдїлор шї
тѣскалїлор), спїрїтѣл діѣволекск де партї
тѣте ачѣестѣа се вѣрїѣ асѣпра пѣчїї де
касѣ, їар секретеле тѣїестрїї але Фран-
сѣфла пѣїчѣетат дѣ фокѣл арѣеторїѣ сѣ
сїзѣл. Дѣчї дѣдатѣ дѣвѣл дѣкїдѣреа дѣ
теї се фортѣ о конфѣдѣраціѣ а тѣлѣ
тѣндїлор католичїї дѣ Подолїа, а кѣ
маршал се адеасѣ Красїнскї, їар чѣнтрѣ

ди въ фортъреда Бар авкатъ къ сіа. Алте конфедерациі, към въ чеа дела Львлин, чеа дела Халич, свнт маршалъ Потокі ші алта ла Кракавіа се воіръ дн скврт къ чеа дела Бар. — Іатъ че фъ чеа фаталъ дрепт де liberum veto; орі каре петвдвмт се пвтеа рвсквла дн контра діетеі, дн контра гвверпвлі ші кіар спре кълкареа патрией! Аша се ескъ зн рвсвоіъ днфвріат, дн каре днсъ конфедерациі днпре челе маі фіоросе депредврі де днвстврі фвсеръ квтропіді де пвтереа Рвсіей ші а ределв Станіслаъ Попіатовскі. Тоте амъръчвнле рвсвоівлв, а фометеі ші а чвмеі зъчеа греъ асвпра неферічітеі полоніі. Свте де сате, твдгіме де ораше фвсеръ арсе ші първсіте де лъквиторі, дн-квт кълторіаі зіме днпреці фъръ а дн-твліи сволет де ом. — О парте а конфедерацилор стрімтораці фвціръ дн пвштнт тврческ, дар твдді дн еі нічі аічі пвскв-паръ де о мърте преа крвдъ. Анзме ла Балта зна тіе сволете вврваді, фемеі ші првнчі фвсеръ твчелаці де рвші; каріі фвквръ інкврсіе пвпъ ші де лок тврческ. Пърта твпнбсъ пентрв ачеастъ къл-каре де хотар, свтвдгатъ ші де Франда, семтвдвсе къ тот дрептв ші де о пре-ввпвпвпре рвсакъ дн Полоніа, декларъ Рвсіей рвсвоіъ дн 30. Окт. 1768, каре днвъ пвпъ дн ал шеселеа ап, богат де крвзімі, дар преа непорочіт пентрв тврчі, каріі пвпъ че пв петвръ ажвта нічі Полоніей, поі дн пачеа дела Квчк-Кайарце (21. Іуліе 1774) пердвръ твлт ші дела сіамеші. Норокв артелор твсквлевці децентв арпріжареа Австріей, ва токма ші а Прв-сіей, де ші ачеаста ера днкъ тот аліатъ в Рвсіа. Австріа днченв а твдді оціме;

днсъ рецеле Првсіей днпъ маі твкте кон-феріонде персонале днвте къ Іосіф II. де-кларъ, къ пачеа о доредде, дар тотодатъ есте ші детермінат а рвтвнеа крелнчос аліанцей рвседці. Дн контръ Австріа претіндеа къ тот аднвсв, ка Молдавіа ші Цара ротвнеаскъ съ се репвтркъ пе-пврат свнт пвтереа тврчілор (ачеа парте а воіерилор, кареа аввсе маі твлтъ прічіотъ а се teme де рвсввпареа пордеі аввкесе а трімте тнмврв депвтаціе де свпвпере ла Петерсвврг*); іар де пв, ста гата а апрінде зн рвсвоіъ вонверсал спре апвра-реа ачелораші тврчі, дела каріі маі пайнте днсам Австріа свферісе атвтеареле. Атвт де твлт дн пвса де екіліврв! ші ачеа пв-саре аввсе атвнчі сквпаре. Се шіе, къ Првсіа дндатъ че ар фі трас Австріа са-ввіа дн контра Рвсіей, се дндаторасе а дн-тінде ла ачеаста ажвторіъ. Австріа маі фвкъ зн паш: еа негодіъ къ Тврчіа зн трактат де паче ші прімі треі мії пвнці де вані препвтераці ка деспвгв-впре пентрв рвсвоівл, каре ера съ се пърте асвпра Рвсіей. — Днпре ачестеа сввшіе-реа дн лъвптрв а Полоніей девенісе ла градв чел маі днфрікошат. Кв фвріа пар-тіделор патриотіче се днсоці крвнченіа артелор тврчевці ші рвседці. Квчі а-дікъ маніфеств свлтапвлі декларасе рвс-воіъ ші ла тоді пріетініі Рвсіей, апоі По-лоніа ера сілітв а фі пріетіна Рвсіей свнт рецеле Попіатовскі іввйтв Катаріней; дн контръ Рвсіа днкъ прівіа дн партіда по-лонілор „конфедераци“ не пріетініі тврчі-лор. Рецеле че е дрепт се сіліа къ сволет

*) Безі актеле офіціале дн архіва Длв М. Ко-гвліччанъ, Іаші.

крат аши скъпа статъа de агътеа реле;
 dar партиделе контраріи адъпате дн Вар-
 шавіа дн деклараръ ка дестронат, зніи кон-
 спіраці дн апъкаръ поптеа ла 3. Ноемвр.
 1771 ши дн дъсеръ къ еі. Скъпареа лѣ
 семълѣ а мѣзне. Аша дар треава вені
 ла агъта, джкът Катаріна II. авѣ дрептате
 а зиче, къ дн Полоніа аі пѣмаі съ те плечі,
 пентрѣ ка съ іаі че'дї плаче. — Не агъчї
 Австріа афлѣ къ кале а ши пѣне тѣпа не
 ачеле ораше дн Счепѣс, не каре Сіцістѣнд
 днтъратѣ ши рецеле Ънгаріеі джкѣ ла
 1402 ле зълѣдїсе Полоніеі, каре зълѣдїре
 дн 370 ані пѣ се дѣдѣсе вїтѣрїі, апоі ле
 днтрѣпѣ къ Ънгаріа. Прѣсіа тѣкѣ ла фа-
 пта ачѣаста, пентрѣ къ еі дї пѣса фѣрте
 de Сїлезіа, іар Рѣсіа ера дедатѣ, къчї сїн-
 гѣрѣ інтрасе къ трѣпе дн Варшавіа. Аша
 къ джчетѣ се кѣпсе ідеа пѣскѣтѣ de тѣлт,
 de а рѣпе фїекаре къте о парте дн Поло-
 ніа. Дн ал къі кап аѣ рѣсѣрїт маі зѣтеі
 ачѣастѣ ідеа, дн капѣл рецелѣі Прѣсіеі,
 саѣ джкѣ дн ал татѣ-сѣѣ към аратѣ зніи,
 дн ал харнїкѣлѣі Кавнїд міністрѣ австріак,
 саѣ къ тот планѣ с'аѣ ескат ши с'аѣ делї-
 пеат дн Ст. Петерсѣврг, пѣ се преа щїе
 сїгѣр; токма дн тѣртѣрїсіреа рецелѣі Фрї-
 дерїк II. *) пѣ се пѣте скѣте лѣтѣрїт. Се
 паре тотѣш, къ чел маі греѣ препѣс каде
 асѣпра Прѣсіеі. Длѣсѣ нѣп пѣ пасѣ тѣлт
 de асеменеа черчетѣрї, дестѣл къ фапта е
 фаптѣ комплїнїтѣ къ взна днвоіалѣ а тѣ-
 тѣрор треі пѣтерї вechїне къ Полоніа.

(Ва. зрма.)

*) Oeuvres posth T. III.

Chora din Szathmár.

О лѣме лѣме! към д'ої пѣне пѣме?
 Орї ештї тїкѣлоасѣ, орї ештї порокоасѣ!
 О лѣме лѣме!
 Дерегѣторіа, стареа ши domnia
 De тѣлї се гонеще, пѣлѣ съ свѣршеще,
 О лѣме лѣме!
 Реціи ши 'мѣтраціи зніи сар спре алціи,
 Дара-агънчї плѣтеще, съдделенї жертѣеще
 О лѣме лѣме!
 Чел остап de царѣ къ тѣлї днтрармате
 Пентр' а са тѣрїре мерѣ ла перїре,
 О лѣме лѣме!
 Іар негодѣторѣл врѣнд сѣі крѣаскъ спорѣл
 Zi дн поанте фаче, п'аре сомн пїчї паче,
 О лѣме лѣме!
 Чел пѣлгар сѣв соаре тѣлтѣ къ сѣдоаре,
 Орї чѣ агонїсеще, къ тоцї днтѣрѣеще,
 О лѣме лѣме!
 Тїперѣаска мїнте мерѣ днанїте,
 Чел спре жѣдекаре каде дн перзаре!
 О лѣме лѣме!
 Чѣй вѣтрѣнї сѣспїнѣ, къ'ї вїаца пїнѣ,
 Ла торѣнтѣ съ вїтѣ лѣмеа лї съ чѣнтѣ,
 О лѣме лѣме!
 Орї че лѣкрѣрї вѣне фрате везі пре лѣме,
 Астѣзї сѣнт ла мїне, тѣлне сѣнт ла тїне,
 О лѣме лѣме!
 О лѣме лѣме! іатѣ къ'дї пѣп пѣме,
 Кѣ ештї тїкѣлоасѣ, іар пѣ порокоасѣ,
 О лѣме лѣме!
 Дакѣ п'аї вїацѣ пїнѣ de дѣлчадѣ,
 Zi ле 'ндѣлѣнгате ши дндѣстѣлате,
 О лѣме лѣме!

Днтѣрт. de Noa

Magazin II. Bd. III. Heft a D
 А. Кѣрд ештї de сѣнт тїнарї зніи днтре алт
 къпрїнде зн дїскѣрс лѣог ши къ тотѣл
 тересант дѣспре Кенезіатѣрїле ромѣнїа
 de гр. Іосїф Кемеі. Предѣл 36 крї а